

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
201104746- /jrs

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
11/00711-2/CBR

Dato
3. august 2011

Høring - Utlendingsmyndighetenes adgang til å innhente opplysninger fra andre offentlige organer

Det vises til departementets høringsbrev av 17. juni 2011, med forslag til endringer i utlendingsloven og -forskriften. Formålet med endringene er å effektivisere saksbehandlingen i utlendingsforvaltningen, gjennom en smidigere innhenting av personopplysninger fra andre offentlige organer.

Forslaget innebærer at det gjøres *unntak fra taushetsplikten* hos avgiverorganene, samt at det etableres lovhjemmel som *rettslig grunnlag* for utlendingsmyndighetenes innhenting, jf personopplysningslovens § 11 jf §§ 8 og 9. Av høringsbrevet fremgår det at det også skal etableres et *IKT-basert system* for informasjonsutveksling (EFFEKT-programmet).

Om forvaltningens taushetsplikt og effektiviseringshensyn

Enhver som utfører tjenester eller arbeid for forvaltningen har som hovedregel plikt til å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjeneste eller arbeid får vite om noens personlige forhold, jf forvaltningslovens § 13.

Forvaltningens taushetsplikt er helt nødvendig for å bevare tilliten mellom borgeren og den offentlige forvaltningen. For at man skal kunne ivareta egne rettigheter som borger, må man være trygg på at de opplysningene man er nødt til å gi fra seg i den forbindelse blir behandlet konfidensielt. Dette vil igjen medføre en større sikkerhet for at forvaltningen får korrekte og fullstendige opplysninger til bruk i sin saksbehandling. Datatilsynet er skeptisk til at det gjøres unntak fra taushetsplikten, og mener at eventuelle unntak må begrunnes svært godt.

Foreliggende forslag er i hovedsak begrunnet i effektiviserings- og ressurs hensyn.

Datatilsynet vil innledningsvis bemerke at et ønske om en mer effektiv saksbehandling er gjennomgående i den offentlige forvaltningen, ikke bare på utlendingsfeltet. Avveiningen mellom taushetsplikt og ressursbruk er derfor av generell interesse, utover foreliggende lovforslag.

Datatilsynet forstår at taushetsplikten virker hemmende og ressurskrevende på forvaltningens arbeid, også utlendingsforvaltningens. Tilsynet vil imidlertid understreke at det var lovgivers

hensikt med taushetspliktsbestemmelsene å etablere et hinder for informasjonsutveksling, også mellom de ulike forvaltningsorganer - endog mellom kolleger innen samme forvaltningsorgan.

Personopplysninger som er nødvendige og relevante for arbeidet i et annet forvaltningsorgan skal derfor som hovedregel skaffes til veie med brukers mellomkomst. Det kan skje ved at bruker enten selv legger frem nødvendig dokumentasjon, eller opphever taushetsplikten ved å gi sin tillatelse til at opplysningene hentes inn fra andre.

Det anføres i lovforslaget at en servicevennlig forvaltning, som henter inn nødvendige og relevante opplysninger uten brukers mellomkomst, vil være et gode for den enkelte bruker. Datatilsynet betviler ikke at den enkelte bruker vil kunne oppfatte det slik. Imidlertid mener tilsynet at det er prinsipielt viktig å verne om den enkeltes mulighet til selv å ivareta sine interesser overfor forvaltningen og å holde kontroll med egne personopplysninger. Dette er selvsagt ikke til hinder for at det etableres støtteordninger for de som, på grunn av språkvansker eller andre forhold, ikke kan ivareta sine interesser.

Datatilsynet vil bemerke at effektivisering står i et motsetningsforhold til mange av de hensyn som forvaltningsloven er ment å ivareta – ikke bare taushetsplikten. Da forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt ble behandlet av Stortinget i 1976 ble spørsmålet om forvaltningens ressursbruk problematisert¹. Det ble da fremhevet at bestemmelser som tar sikte på økt rettssikkerhet ofte må være ressurskrevende, og at man skal være forsiktig med å la ressurs hensyn begrunne begrensninger i de rettigheter som forvaltningsloven gir den enkelte. Etter 1976 har teknologien gitt oss stadig nye muligheter for effektivisering. Datatilsynet mener imidlertid at det er viktig å holde fast ved at potensiell effektivisering i forvaltningen ikke alene er tilstrekkelig til at det gjøres unntak fra rettigheter etter forvaltningsloven, heller ikke begrensninger i den enkeltes krav på taushet.

Kort om det nærmere innholdet i lovforslaget

Datatilsynet er fornøyd med at *vilkårene* for utlevering følger klart av forskriften, og at det også er uttrykkelig angitt *hvilke opplysninger* som kan leveres ut. Tilsynet har ingen merknader til de relevans- og nødvendighetsvurderingene som ligger til grunn for forslaget.

Datatilsynet er også fornøyd med at det fremgår uttrykkelig av ordlyden i de nye bestemmelsene at avgiverorganet skal *levere ut* opplysningene. Etter tilsynets oppfatning innebærer en utlevering at avgiverorganet må foreta en konkret og selvstendig vurdering av om vilkårene er oppfylt, og selv iverksette utleveringen i det konkrete tilfellet.

En ordning hvor utlendingsmyndighetene selv henter ut opplysninger gjennom en egen *tilgang* til avgiverorganets informasjonssystemer vil etter tilsynets oppfatning medføre brudd på den taushetsplikten som påhviler avgiverorganet. Samtidig medfører slik tilgang at ansvarsforholdene i henhold til personopplysningsloven blir uklare. Datatilsynet anbefaler derfor at den elektroniske informasjonsutvekslingen gjøres meldingsbasert.

¹ Ot.prp. nr. 3 1976-77 kap 2.5

Datatilsynet stiller seg for øvrig til disposisjon for å gi veiledning om personopplysningslovens og –forskriftens krav ved opprettelse av et ikt-basert støttesystem for informasjonsutveksling. Vennligst ta kontakt med Stein Erik Vetland, på tlf 22 39 69 00, dersom det er ønskelig å avtale et veiledningsmøte.

Med hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Cecilie L B Rønnevik
seniorrådgiver

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet,
v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo